د پښتو فوکلوري شاعرۍ د صنفونو عمومي ډلبندي او نوې تخليقي هڅې

Categorization of Pashto Folk Poetic Generes, and Creative Endeavores

محمد سالم کاکړ*

Abstract:

Pashto folk tradition caters to a spectrum of folk geners, as the geography is wide and inhabited by diverse settlements, which are directly connected though their pastoral economy, therefore the range of folk forms of poetry and prose are evolved. This arcticle tends to focus the variety of folkloric genres of Zhob valley, one of the most fertile vallies of Pashtuns which created dozens of different generes. The paper also disscus different trends that are observed in the wake of postmodern era challenges. How these generes are created and practiced, is the main question this paper intends to probe in.

Key Words: Folk Generes ,Pashtunwali, Cultural Zones, Poetics, Moderinity

۱. د پښتو شفاهي روايت ته عمومي کتنه:

لکه څنګه چې په نړۍ کښې هر قام يا ټولنه خپل قامي شفاهي روايتونه لري او د شفاهي روايت له مخې د قامونو تاريخي پس منظر شتون موندلی دی . قامونو او د قامونو ژبو ژوند ورسره پراختيا تر لاسه کړې دغسې پښتنو هم شفاهي روايت خپل کړی دی او د خپل تاريخ، ژبې،کلتور،جغرافيه او سميه ايز آثار يې د فولکلور يا شفاهي روايت له لاري ژوندي ساتلي دي . د پښتنو د تاريخ څرکونه يا تاريخي آثار چې موندل شوي دي هم نو د دغه فولکلوري کيسو يا شاعرۍ له لاري يې تر لاسه کړي دي . دا چې فولکلوري کيسې او شاعري د قامونو واقعات خوندي ساتې او بيا د نن په نوې نړۍ کښې له هغو زړو فولکلوري روايتونو څخه په نوي شکل کښې د نوي څېړنې سره ورته والی ورکړل شوی دی . او تاريخونه ترې ليکل شوي دي .

يعنې د پښتنو تاريخي فولکلوري روايتونه ثابتوي چې پښتانه په زرګونو کلونو تاريخ لري او د دې په اړه پښتانه يوه ټپه لري چې د حالاتو او سميه ايز موسمې يا جغرافيايي موقعيت ښکاره کوي او څېړونکې وايي چې دا ټپه زرونو کاله وړاندې ويل شوې ده .

دا ټپه د پښتنو يا آرينو د سيمي ثبوت ورکوي او دا چې په پښتو ليکلې ده نو دا يې د ژبې ثبوت ورکوي چې پښتانه آرين دي او د موجوده افغانستان ځايي خلګ دي .

---

* M.Phil Scholar, Department of Pashto, University of Balochistan, Qeutta

،،سپوږمیه سر وهه راخېژه
یار مې د ګُلو لَو کوي ګوتې رېبینه،،(۱)

دلته د دې ټپې په حقله لیکوالان وایي چې د آریایانو په سیمه کښې د یو قسم بوټی وو چې یو خاص غوندې ګل یې درلودی او د دې ګل رېبل یا لَو په د شپوږمۍ و واهي ته کېدلو ولې چې دا ګل به په ورځ نه وو ښکاره او په سپوږمۍ کښې ښکاره کېدلی . او بیا به یې یو خاص قسم مشروب ځنې جوړول .

همدغه رنګه د پښتنو د تاریخي واقعاتو روایت هم په فولکلور کښې ښه ځرګندونه شوې ده . هغه د خالو د لښکرو ذکر دی چې یوه ټپه وربانديې هغه وخت ویلې شوې ده . یعنې د خالو کردار د محمود غزنوي په زمانه کښې د یو ښه جنګیالي په نوم شهرت لري . نو ځکه یې ذکر په فولکلور کښې هم خوندي پاتې شوی دی او له دې ټپې اورېدلو سره د خالو د جنګیالیتوب او مېړانې کیسې په ذهنو کې راوګرځي . د خالو دغه تاریخي کردار بیا څېړونکیو په تاریخي حواله هم ثابت کړی دی ولې چې د دې ځرک یې هم له فولکلور څخه اخیستی دی او بیا پرمختګ کړی دی . د ټپې بېلګه :

،،که د خالو لښکري راغلې
زه به ګومل ته د خپل یار دیدن ته ځمه،،(۲)

پښتنې سیمو کلتوري ساحې :

د نړۍ د نورو قامونو په څېر پښتانه هم یو پراخ او د لوی آبادۍ قام دی . پښتانه د معلوم تاریخ له لاري پنځه زره کلن تاریخ لري چې دوی په تاریخي لحاظ د باختر،بلخ،سلیمان،پکتیا ،آراکوزیا تر سیند دریاب پوري یا موجوده افغانستان او نیم د پاکستان په پښتونخوا ،بلوچستان(سوهېلي پښتونخوا) سیمو کښې مېشته دي چې د یوې اندازې له مخې یې انساني ابادي تقریباً پنځه کروړه ده .

د پښتنو دغه پراخ وطن په خپل ګاونډ کښې هم تاریخي قامونه لري . او د خپلې دغې پراختیا له کبله د پښتنو ژبه پښتو بېلابېل لهجوي توپیرونه هم لري او ورسره کلتوري توپیرونه لري . د دغو کلتوري توپیرونو له وجې یې کلتورې ساحې یا مرکزونه هم په تاریخي توګه منځ ته راغلي دي . دا چې د پښتنو جغرافیه ډېره پراخه ده د دوی ژوند بېلابېلې برخې لري ، یعنې پښتانه تر اسلام وړاندې خپل یو تهذیب درلودلی دی ، او د ژوند د کړو وړو په مخته وړلو کښې هم د خپلې جغرافیایي پراختیا له وجې سیمه ایز توپیرونه لري . یعنې پښتنو کوچیانه ، کروندګر ،مالدار او کارباري ژوند کړی دی .

د دوی د ژوند بېلابېلو اړخونو او د دوی د مځکې پراختیا بېلابېلې کلتوري ساحې مخته راوړې دي او دغه ساحې د معاشي،مځکنې،سیمه ایزشتون،او د ژبې لهجوي توپیرونو له وجې په وجود کښې راغلې دي . په عامه توګه په ادبي لحاظ د پښتو ادب او ژبې څلور مرزکونه یا ساحې وجود لري . هغه

څلور ادبي یا کلتوري مرکزونه د کوم قبیلوي بېلتون پر بنیاد نه دي جوړې شوې بلکې د روایت،کلتور،لهجوي او معاشي هلو ځلو پر بنا منځ ته راغلي دي . لکه کابل یو مرکز دی،پېښور او شاوخوا بل مرکز،ورسره کندهار،کوټه بیا تر پښين خانوزيې پورې بل مرکز دی .له دې پرته څلورم مرکز له کانړ مهترزیي څخه بیا ترګومل پورې بل مرکز بللای شو. له دې سره سره فاټا یا منځنۍ پښتونخوا یو بېل ځان ته د مرکز حیثیت لري ، او په دې منځ کښې بني ګل،کرک،لکي مروت او شاوخوا نژدې سیمي هم جلا ساحه ګڼلای شو، خو دلته په سوهېلي پښتونخوا کښې هم سیوی،هرنایي،سنځاوی او غوځکۍ(زیارت) بیا بېل حیثیت لري.

دلته دا پورتنۍ ساحې ځکه مونږ ذکر کوو چې د دوی تر منځ کلتوري بېلوالی موجود دی او په هر مرکز کښې چې قوم قبایل یا پښتانه شتون لري نو د هغوئ معاشي او کلتوري برخې په دننه کښې سره یو شی دي نو ځکه چې کومې سیمې په معاشي هلوځلو یا کلتوري توګه سره یو شانتې وي هغې ته مونږ یو جلا مرکز ویلای دی. خو ولې د کابل او پېښور لهجه که څه هم یوسفزۍ لهجه ده خو تر منځ یې معاشي هلې ځلې یو بل سره توپیرنه لري او د کلتور پر بنیاد هم یو بل سره ورته دي.

خو دغه رنګه د ژبې د لهجوي توپیر پر بنیاد که وګورو بیا مونږ نور مراکز هم لیدلای شو، یعنې د کابل او پېښور لهجه یوه لهجه ده خو بیا یې د لهجې پر بنیاد یو مرکز بللای شو خو دوه یې نه شو بللای .

دلته په سوهېلي پښتوخوا کښې زیارت،سنځاوی،هرنایي او سیوی بیا بېله لهجه لري او کلتوري ډول هم سره یو شان دي . خو د ږوب مرکز او منځنۍ پښتونخوا تر منځ هم د لهجې توپیر دی . او هم دا رنګه د بني ګل او شاوخوا یادو سیمو او پېښور د لهجې هم زیات توپیر شته .

مونږ په خپل تحقیق کښې له دې پورتنۍ ساحو څخه پر هغه ساحه کار کوو کوم چې د کانړ مهترزیي له سرۍ څخه بیا هندوباغ،سیف الله کلا،بوری، دُکۍ، لوڼی ،موساخېل ،ږوب،شیراني،بیا د ګوملې تر دریابه پورې . دغه یوه کلتوري ساحه ځکه ده چې د دوی تر منځ معاشي ، کلتوري،مځکنې توپیر نشته.او ودې ته مونږ په سیمه ایزه لهجه کښې یوه ناوه هم ویلې ده . د دوی د قبایلو د مځکو وېش هم پر پټاو او سېرکي باندي شوی دی یعني هره قبیله د دغې ناوې له یوه غره بیا تر بله غره(پر قطب او سهېل) مځکه لري .

دپښتنې شفاهي روایت شعري اصناف:

په پښتنې شفاهي روایت کښې ډېر زیات شعري اصناف وجود لرلی دی . او دا اصناف د ژبي او کلتور پراختیا هم ثابتوي ، دا اصناف ډېری یو له بل سره لهجوي ،سیمه ایز، او قبایلي توپیرونه هم لري ، د هم دغو توپیرونه له وجې یې تعداد هم زیات شوی دی . خو که چیري لهجوي یا سیمه ایز توپیر نه شي، نوکیدای شي دا صنفونه بیا دومره زیات نه وای . او دغه صنفونه بیا په خپل منځ کښې یو بل

فرق هم سره لري هغه دا چې ښځینوو او نارینو پر بنیاد یې فرق دی . یعني نیمی صنفونه صرف د ښځینوو له خوا د خپل آه وفغان یا خوښۍ اظهار کولو د پاره وي او نیمي بیا د نارینو له خوا وي چې د وخت تېرې یا لطافت د پاره منځ ته راغلي دي . د دې اولسي شعري اصنافو تر منځ یو بل فرق هم شته هغه دا چې په ځانګړي وخت او ځای باندې د ویلو د پاره وي . د مثال په ډول د اتڼ غاړې یواځې د اتڼ کولو په وخت ویل کیږي خو بل وخت نه . او بلندۍ یواځې د وخت تېرې د پاره د سپینږیرو او ځوانانو له خوا ویل کیږي چې کله دوی یوبل ته د ټوقو ټقالو کار ځیني اخیستی دی او دا به یې په ترنم سره ویلې . داسي نور هم بېلوالی سره لري .

موږ دلته د پښتو فولکور شعري اصناف په ګوته کوو چې مونږ ته روښانه شي چې د پښتو فولکلور شعري اصناف څنګه دي او ورسره به یې قسمونه هم بیان کړو . په دې کښې داسي صنفونه هم شته چې په لر او بر پښتنانه وطن کښې ویلي کیږي او هر ځای یې روایت موندلی دی او نیم بیا داسي ژانرونه دي چې هغه تر یوې ځانګړې سیمي یا قبیلې یا ټولنې پوري محدود پاته شوي دي او مخ ته یې وده نه ده کړې . خو نیمي بیا داسي دي هغه په ښځینه او نارینه کښې سره تقسیم دي یعنې د ښځینوو صنف نارینه نه وایي او دا روایت صرف تر ښځینوو محدود پاته شوی دی .

محمد داؤد وفا د پښتو ژبې ځوان فوکلورسټ په خپل کتاب کښې د دې شعري اصنافو برخې په لاندي ډول په عام او خاص کښې سره وېشلي دي.

"عام فولکلوري اصناف: لنډۍ یا ټپه،غاړې یا کاکړۍ،پړاکی،د مېندو سندرې،د ماشومانو سندرې، کېسۍ (اړونه)، نارې یا رغونه،فالونه،دښادۍسندرې،بلندۍ،انګۍ سلسلې،برغازۍ،منظوم متلونه،ساندې. خاص فولکلوري اصناف چاربیته، کسرونه،مقام، بدلې،لوبې،بګټۍ، داستان"(۳)

کوم تقسیم چې محمد داؤد وفا کړی دی دایې پر دې بنیاد کړی دی چې کوم صنفونه چې شاعر یا لیکوال یې نه وي معلوم یعني د اولسي خلګو له خوا جوړ کړل شوي وي خو د چا ملکیت نه وي و دې ته یې عام فولکلوري ژانرونه وئیلي دي او کوم چې د یوه خاص سړي یا شاعر له خوا جوړ کړل شوي وي او لیکوال یې معلوم ، ملکیت یې معلوم وي خو په اولسي بڼه کښې لیکل شوي وي هغو ته یې د خاص نوم ورکړی دی .دبېلګي په ډول:

هم دغه دول محمد ډاؤد وفا په دغه اثر کښې مخته لیکي:

> "د پښتو اولسي ادب عام ژانرونه هغه دي چې ویونکې یا شاعر یې معلوم نه وي . د یوه ادبي اثر د ایجاد ځای ،شخص،حالت او څرنګوالی څرګند نه وي . دا ژانرونه د ټولو ګډه ملکیت ګڼل کیږي ، ،(۴)

او ورسره یې د خاص فولکلوري ژانرونه ځانګړتیا یا بېلوالی هم بیان کړی دی چې په لاندي ډول یې بیانوي :

"خاص فولکلوریک ژانرونه د پښتنې منظوم فولکلور دویمه برخه ګڼل کیږي دا برخه ځکه خاصه یا ځانګړې ګڼو چې ویونکې یې معلوم اشخاص دي ، د دغو شاعرانو د بېلابېلو فولکلوري ژانرونو په چوکاټ کښې شاعري کړې ده" (۵)

د دغه وېش په حقله مونږ د ځینو نورو لیکوالانو اندونه هم لرو، خو د لته به یواځې د ډاکټر برکت شاه کاکړ د یوې مقالې "د فوکلور څېړنې عمومي اصول" څخه دا یوه مهمه نکته د بحث لپاره مخته راوړو چې فوکلوري اصناف یې پر دوو برخو وېشلي دي. کوم فوکلوري اصنافو ته محمد داؤد وفا عام وائي، هغه نوموړي "اجتماعي فوکلوري تخلیقات" ګڼلي دي، او کومو ته چې خاص وئیل شوي دي هغۀ ته "انفرادي فوکلوري تخلیقات" وئیل شوي دي.

.البته دا تقسیم تر څه حده سم دی خو مونږ په دې تقسیم کښې یوه بله برخه هم ورګډوو چې هغه برخه یې یواځې او یواځې د ښځینو اولسي شاعري ده او په یو خاص وخت یا ځای کښې تخلیهقیږي او ویل کیږي. د بېلګې په توګه د ږوب په ناوه کښې یو مخصؤص ښځینه صنف "انګۍ، چغیان، متلونه یا هووۍ" رواج لري. هره انجلۍ د خپل واده لپاره دغۀ شاعري پخپله کوي، او واده له مخه د خپل ټول ژوند یوه تنقیدي څېړنه کوي او بیا یې د خپل واده ورځ په ډېر غریو او ارمان دغه شاعري د خپلو خوندکیانو/سېپړیانو/همزولو په مرسته وائي.

انګۍ د ځلوریځې په بحر او وزن کښې جوړیږي خو موضوع یې ساتئینه هم وي، د مرثیې اثرات هم پکښې وي، د قصیدې هم او تر ټولو څرګنده اړخ یې د نرواکۍ په ضد د زنانهٔ مزاحمت هم دی.

هم دا ډول ځیني زنانه صنفونه لکه خوربنادي او الاخوري دي چې په تر تیب سره په پښېن او بوري کښې زیاتره وئیل کیږي.

د دې پورتني نوي تقسیم پر بنیاد مونږ دا صنفونه په دریو برخو کښې تقسیموو چې په لاندې ډول یې بیانوو.

۱.عام فولکلوري شعري صنفونه: لنډۍ یا ټپه،غاړې یا کاکړۍ،پړاکۍ،د مېندو سندرې (الله هو للو)،د ماشومانو سندرې(اکو بکو)،کېسۍ (اړ)، نارې یا ږغونه،فالونه،د ښادۍ سندرې،بلندۍ،سلسلې،برغازۍ،منظوم متلونه،ساندې.

۲.**خاص فولکلوري شعري صنفونه**: **چاربیته،کسرونه، مقام، بدلې، لوبې**

،بګتۍ، داستان،ټپیځه،کاکړیځه، بابولاله.

۳.ښځینه فولکلوري شعري صنف: انګۍ / چغیان ، سولې، الاخوري او داسي نور.

دلته مونږ په خپله دغه مقاله کښې دوه نوي ژانرونه ذکر کړي دي . نو ځکه یې لاژمي ګڼو چې د هغوی تعریف یا جوړښت بیان کړو . دا نور خو ټول له اوله په زیاتو کتابو کښې هم ذکر شوي دي او اولسي

خلګو ته هم تقریباً معلوم دي .خو مونږ به دلته صرف دغه ټپیځه او کاکړیځه چې له ټېرو څو کلونو رواج شوې ده چې د اولسي ادب برخه ګڼلای شو لږ په تفصیل سره بیان کړو .

ټپیځه: ټپیځه د پښتو اولسي ادب یو نوی صنف دی چې د ټپې په بحر او وزن کښې جوړېږي بلکې له ټپې څخه وتلی دی . خو فرق یې دا دی ټپه دوې مصرۍ او ټپیځه پنځه مصرۍ لري . په دې کښې اولې څلور مصرۍ یې د ټپې له اولې مصرۍ سره هم وزنه، هم قافیه او هم سیلابه وي او آخیرنۍ پنځمه مصرۍ یې د ټپې له دویمې یا اخري مصرۍ سره هم وزنه،هم قافیه او هم سیلابه وي .یو بل فرق یې له ټپې سره دا دی چې ټپه شاعر یا لیکوال نه لري د عامو خلګو ملکیت وي خو ټپیځه شاعر یا لیکوال لري . د مثال په توګه به یوه ټپیځه راواخلو بېلګه.

"د نیمې شپې درپورته نه شوم
له اند ېښــنې درپورته نه شـوم
حق به بخښې درپورته نه شـوم
په سفر تلـې درپورته نه شوم
ما دي خدای شله کړي په دواړو زنګنونو"(۶)

که څه هم د ټپې په پرمختګ کښې د پښتنو عمومي کلیوال کلتور او ژواک مهم رول درلود، خو په اوسنیو کښې ټولنیو رسنیو او جدید سندر غاړواو شاعرانو په مرسته ټپه ایزو زیات رواج او رجحان موندلی دی. د بېلګې په توګه لاندې ټپه ایزې موږ د هارون باچا په یوه جاري شوي آن لاین ټرېک دی چې لاندینۍ ټپه ایزو یې ډېر زیات شهرت موندلی دی.

دا خو هم ستا د یارۍ ټس دې
چې مې ژوند ژواک هسې تس نس دې
راباندې کړې دې خپل وس دې
ظالمه دا ظلم دې بس دې
چې یو دې خوار کړم بل دې ورک دې ملکه کړمه (۷)

په دې ټپه ایزه کښې که موږ وګورو اوله او وروستۍ مصرعه یې د یوې ټپې دي، په مینځ کښې درې مصرعې یې نوې تخلیق دي، په زړه پوري خبره دا ده چې دلته دغه نوی او زوړ، یا د اجتماعي او انفرادي تخلیق تر مینځ یو مخلوط نسبت په وجود کښې راغلی دی. د بېلګې په توګه دوئیمه او دریمه مصرعه کښې تصنوع یا بناوټ بیخې زیات دی، خوڅلورمې مصرعې بیا ډېر په زړه پوري او د وروستیي مصرعې سره یې یو فطري ترون جوړ کړی دی.

مرور یاره را پخولا شه
د مینې درد ته مې دوا شه

د بې سحره شپو رڼا شه
يو ځلي بيا پر دې لار راشه
پر پخوانو پلونو دې پرېوتل ګرځونه (۸)

په لوړه ټپه ايزه کښې که موږ و ګورو نو اولي درې مصرې له سره نوي دي، يعني دا چې دا د يوه شاعر چې له موږ سره يې حواله نسته تخليق دي، او بيا يې په ډېر هنر سره د يوې لرغوني او په اولس کښې له ډېره وخته موجودې ټپې سره داسي تړلي دي چې په موسيقۍ کښې بې د ټپې وئيلو خوند ډېر سېوا کړی دی.

کاکړېځه:

کاکړېځه هم نن سبا د اولسي شاعرانو له خوا جوړېږي چې سيمه ايز سندرغاړي يې له موسيقۍ سره وايي . خورا خوږلت او شعريت لري . دا مکمل د کاکړۍ غاړې په سيلاب او بحر کښې جوړېږي خو توپير يې دا دی چې غاړه دوې مصرۍ لري او دواړه هم قافيه وي او هم سيلابه وي (خو سيوا له ماتې غاړې او اوه-اته سيلابيځي غاړې). دلته کاکړيځه د هم قافيې او هم سيلابه غاړې څخه ماخذ شوې ده چې ټولې څلور مصرې لري او ټولې هم قافيه او هم سيلابه وي . د بېلګې په توګه:

"ادې زه د مزلونه يم
د ګوډې د راوړو نه يم
د اوُر د بلېدو نه يم
د ستنې د کارو نه يم"(۹)

په دې پورتنيو څلورو مصرعو کښې کومې چې امين شباب په خپل يوه ټرېک کښې وئيلي دي موږ ته هيڅ اندازه نه کيږي چې اورجنل غاړۀ کومه يوه ده او په دې کښې د قاوس مهال شاعر خپله لاسي کارروائي کومه کړې ده، هيڅ اندازه ني کيږې.

پارون غی جکه جوړه وه
نرۍ تللګي اوبو له وه
مالبانګه يې هم له کوره وه
نن بيا څله نا جوړه وه (۱۰)

په دغۀ پورتنی کاکړېځه کښې هم دا نه ده څرنده چې اصل غاړه کومه يوه ده او هغه د يوه شاعر انفرادي زياتونه کومه يوه ده. بله خبره دا هم ده چې دلته موږ ته د شعريت سره سره په غاړه کښې موجود تهيم يا موضوع هم په نظر نه راځي. چونکه هره غاړۀ د يوه خاص واقعې او کردارونو سره علاقه لري، او داسي غاړې چې يواځې د شاعرانه ضرورت لپاره جوړې شوي وي، ښېځي کمي دي. ځکه د اولسي اجتماعي تخليق او انفرادي تخليق دغه امتزاج يا ګډون ډېر زړه راښکونکی نه

ښکاري. که په دې حقله څه نوره هڅه وشي کیدی شي چې د ټپه ایزو غوندي کاکړېځي هم خپل ځان د پښتو په شفاهي روایت کښې ټېنګ کړي.

د امین شباب یوه کاکړېځه په لاندیني ډول ده.

جانانه لما زړه یوسه
در پرې یې که زما خله یوسه
په کست کې د کاله یوسه
بې چورته سه خواږه یوسه (۱۱)

د دې کاکړېځي کښې هم هغۀ ستونزه ده کومه چې موږ لوړ و لوستله، یعنې دا چې د پېغام تر حده خو خبره سمه ده، خو د شعریت ستونځه بیا هم شتون لري، دریېمه مصرعه یې ډېره معیوبه او د شعري حسن څخه خلاصه ده، او وروستۍ مصرعه یې هم کمزورې ده.

کیدی شي چې کومي کاکړېځي دلته موږ بحث کړې هغۀ ډېر جالبه نه وي، او ځیني نوري معیاري کاکړېځې وي او د تخلیق دغه نوې لړۍ نوره هم پر مخ ولاړۀ شي.

پایله :د پښتو فوکلوري شاعرۍ ډېر صنفونو داسي دي چې د وخت سره سره له منځه تللي دي، ځیني صنفونه داسي ۀ چې د مخصوص کلتوري عمل یا معاشي سرګرمۍ سره به یې تعلق درلود ، کله چې هغه عمل ودرېدی نو د فوکلور هم هغه صنف له منځه ولاړ شي. کله چې موږ د پښتو فوکلوري صنفونو ډلبندي کوو نو موږ دې خبري ته اړ وځو چې اوس لا هم ډېر داسي صنفونه شته چې زموږ د فوکلور په مجموعي او ګډه پانګه کښې نه دي شمېرل شوي. پر کومو اصولونو چې د دې صنفونو ډلبندي یا ګروهي ویش سوی دی هغه ته په بشپړۀ توګه یو ځل بیا کتل پکار دی.

د فوکلوري صنفونو په دې ګڼه ګوڼه کښې ځني داسي صنفونه دي چې خپل وجود ته یې دوام ور بخښلی دی. په اوسنیو کښې ټپه او کاکړۍ غاړه دوه داسي صنفونه دي چې خپله بقا او پر مختګ یې جاري ساتلی دی.د ټپه ایز او غاړېز مخلوط صنفونه بائید چې د اولسي شاعرۍ په ډلبندي کښې خپل ځانګړی ځای ورکړل شي.

حوالې

۱. خاوري،غوټۍ،د پښتو شفاهي ادبيات،دولتي مطبوعه د علوموااکاډمۍ کابل،کال۱۳۶۶ش.مخ۸

۲.همدغه،مخ۶

۳. وفا،محمد،داؤد،فولکلورپېژندنې لاربښود،ختيځ اکاډمي ننگرهار،لومړی
چاپ،کال۲۰۱۳م.مخ(ا-ب)

۴.همدغه ،مخ۳۵

۵. همدغه ،مخ .۱۳۲

۶. سرشار،رحمت، سندرغاړی

۷. باچا، هوارون ، سندر غاړی ، ټريک ټپه ايز ۲۰۱۹

۸.هم دغه،

۹. شباب، امين ، نوی ټريک "کاکړيځي" ۲۰۱۸

۱۰. هم دغه

۱۱.هم دغه